

करजैरतुदंशान्ये विहाय भयमुत्तमं । वज्रधा युध्यमानास्ते युद्धमार्गैः श्रवणमाः ।
 नानाप्रहरणैर्भीमैराक्षसेन्द्रमताडयन् । स ताद्यमानः प्रहसन् भक्षयामास वानरान् ।
 बलं चण्डवलाख्यञ्च वज्रबाहुञ्च वानरं । तद्दृष्ट्वा व्यथनं कर्म्म कुम्भकर्णस्य रक्षसः ।
 उदक्रोशन् परिचस्तास्तारप्रभृतयस्तदा । तानुच्चैः क्रोशतः सैन्यान् श्रुत्वा स हरियूथपान् । १९८१५
 अभिदुद्राव सुग्रीवः कुम्भकर्णमपेतभोः । ततो निपत्य वेगेन कुम्भकर्णं महामनाः ।
 शालेनाजघ्निवान् मूर्ध्नि बलेन कपिकुञ्जरः । स महात्मा महावेगः कुम्भकर्णस्य मूर्ध्नि ।
 विभेद शालं सुग्रीवो नचैवाव्यथयत् कपिः । ततो विनद्य सहसा शालस्य श्विविवोधितः ।
 दोर्भ्यामादाय सुग्रीवं कुम्भकर्णोऽहरद्वलात् । द्वियमाणन्तु सुग्रीवं कुम्भकर्णेन रक्षसा ।
 अवेक्ष्याभ्यद्रवद्वोरः सौमित्रिर्मित्रनन्दनः । सोऽभिपत्य महावेगं रुक्मपुङ्गवं महाशरं । १९८२०
 प्राहिणेत् कुम्भकर्णाय लक्षणः परवीरहा । स तस्य देहावरणं भित्त्वा देहञ्च सायकः ।
 जगाम दारयन् भूमिं रुधिरेण समुचितः । तथा स भिन्नहृदयः समुत्सृज्य कपीश्वरं ।
 कुम्भकर्णो महेष्वासः प्रगृहीतशिलायुधः । अभिदुद्राव सौमित्रिमुद्यम्य महतीं शिलां ।
 तस्याभिपततस्तुर्ध्वं चुराभ्यामुद्धितौ करौ । चिच्छेद निशिताग्राभ्यां स बभूव चतुर्भुजः ।
 तानप्यस्य भुजान् सर्वान् प्रगृहीतशिलायुधान् । चुरैश्चिच्छेद लघ्वस्तं सौमित्रिः प्रतिदर्शयन् । १९८२५
 स बभूवातिकायश्च वज्रपादशिरोभुजः । तं ब्रह्मास्त्रेण सौमित्रिर्हृदाराद्रिचयोपमं ।
 स पपात महावीर्यैः दिव्यास्त्राभिहतो रणे । महाशनिविनिर्दग्धः पादपोऽङ्कुरवानिव ।
 तं दृष्ट्वा वृत्रसङ्काशं कुम्भकर्णं तरस्त्रिनं । गतासुं पतितं भूमौ राक्षसा प्राद्रवन् भयात् ।
 तथा तान् द्रवतो योधान् दृष्ट्वा तौ दूषणानुजौ । अवस्थाप्याथ सौमित्रिं संक्रुद्धावभ्यधावतां ।
 तावाद्रवन्तौ संक्रुद्धौ वज्रवेगप्रमाथिनौ । अभिजग्राह सौमित्रिर्विनद्योभौ पतत्रिभिः । १९८३०
 ततः सुतुमुलं युद्धमभवत्सोमहर्षणं । दूषणानुजयोः पार्थ लक्ष्मणस्य च धीमतः ।
 महता शरवर्षेण राक्षसौ सोऽभ्यवर्षत । तौ चापि वीरौ संक्रुद्धावुभौ तं समवर्षतां ।
 मुहूर्त्तमेवमभवत् वज्रवेगप्रमाथिनोः । सौमित्रेश्च महाबाहोः संप्रहारः सुदारुणः ।
 अथाद्रिष्टृजमादाय हनूमान्मारुतात्मजः । अभिदुत्याददे प्राणान् वज्रवेगस्य रक्षसः ।
 नीलश्च महता यावणा दुषणावरजं हरिः । प्रमाथिनमभिद्रुत्य प्रममाथ महाबलः । १९८३५
 ततः प्रावर्त्तत पुनः संग्रामकटुकोदयः । रामरावणसैन्यानामन्योन्यमभिधावतां ।
 शतशो नैर्ऋतान् वन्या जघ्रुर्वन्याश्च नैर्ऋताः । नैर्ऋतास्तत्र वध्यन्ते प्रायेण नतु वानराः ।
 इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्वणि रामोपाख्यानपर्वणि कुम्भकर्णादिवधे षडशीत्यधिकद्विंशतोऽध्यायः ॥ २८६ ॥
 ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ ततः श्रुत्वा हतं संख्ये कुम्भकर्णं सहानुगं । प्रहसन् महाव्यासं धूम्राक्षश्चातितेजसं ।
 पुत्र मिन्द्रजितं वीरं रावणः प्रत्यभाषत । जहि रामममित्रघ्न सुग्रीवश्च सलक्षणं ।
 त्वया हि मम सत्पुत्र यशोदीप्तमुपार्जितं । जित्वा वज्रधरं संख्ये सहस्राक्षं सचोपतिं । १९८४०